

Kommunledningskontoret
Samhällsutvecklingsavdelningen
Marika S:T Cyr
044132624
marika.st.cyr@kristianstad.se

2025-09-08

Änr 2025/721

Remissvar SOU 2025:51 Klimatanpassning

Motpartens ärendenummer	KN2025/01049
Remitterande instans	Regeringskansliet
Remissinstansens ärendenummer	2025/721
Nämnd/nämnder som är delaktiga i kommunens remissyttrande	Kommunstyrelsens arbetsutskott, byggnadsnämnden

Svarets huvudsakliga ståndpunkter i korthet

Synpunkter på förslagen är i huvudsak positiva men behovet av utveckling har identifierats, för att säkerställa att de bidrar till sitt syfte att ge bättre förutsättningar för klimatanpassningsåtgärder.

Kommunens remissvar

Synpunkter som berör PBL och MB

Klimatanpassningsåtgärder som särskilt skäl för dispens från strandskyddet - Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Betänkandet föreslår som ett tillägg i 7 kap. 18c§ Miljöbalken att som särskilt skäl vid prövningen av en fråga om upphävande eller dispens från strandskyddet ska få beaktas om ett område behövs för en anläggning, anordning eller åtgärd som ska förebygga eller minska en risk för en skada på miljön, människors liv eller hälsa eller egendom till följd av effekterna av ett förändrat klimat (klimatanpassningsåtgärd), och behovet inte kan tillgodoses utanför området.

Synpunkt Det är positivt att ett anläggande av klimatanpassningsåtgärd kan utgöra ett särskilt skäl vid en prövning av dispens från strandskyddet. Det finns en osäkerhet i hur förslaget förhåller sig till relationen enskilt och allmänt intresse då

strandskyddet värnar allmänna intressen men föreslagen ändring ger enskild egendom en ny vikt i bedömning av dispens från strandskyddet. Frågan kring enskild egendom och allmänt intresse bör utredas vidare i förslaget för att inte riskera stora negativa konsekvenser avseende de allmänna intressen som strandskyddet värnar.

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser att initiera

***Betänkandet** föreslår genom lagändringsförslaget i PBL 3kap 5§ 4pkt att det av översiktsplanen ska framgå inom vilka områden kommunen avser att ta initiativ till fysiska åtgärder för att skydda mot risken för skador på den byggda miljön som kan följa av klimatrelaterade översvämningar, ras, skred och erosion. Redovisningen ska ta skälig hänsyn till de bedömningar om klimatrelaterade risker som kommunen ska göra i planer och program enligt annan författning.*

Synpunkt Det finns ett stort värde i att det av översiktsplanen framgår var det behöver vidtas fysiska åtgärder för att mer varaktigt skydda befintlig eller planerad markanvändning mot naturhändelser med negativa konsekvenser. Översiktsplanen är ett planeringsunderlag som är under utveckling mot ett tydligare genomförandeperspektiv. Översiktsplanen är fortsatt en rådgivande handling som ej kan överklagas till sitt innehåll. Det är viktigt att man i förslag som relaterar till översiktsplan beaktar dess funktion.

Markreservat för klimatanpassningsanläggningar ska kunna införas i en detaljplan

***Betänkandet** föreslår att kommunen i en detaljplan ska kunna bestämma markreservat för en klimatanpassningsanläggning som behövs för allmänna ändamål. Huvudmannen för anläggningen ska vara skyldig att på fastighetsägarens begäran förvärva nyttjanderätt eller annan särskild rätt i den omfattning som behövs för ändamålet.*

Synpunkt Det är positivt om det genom detaljplan ges möjlighet att reservera mark för klimatanpassning som behövs för skydd av allmänt ändamål. Det är samhällsekonomiskt viktigt att klimatskydd byggs i den omfattning och vid den tidpunkt då de behövs utifrån gällande riskskenario samt baserade på lokala förhållande.

Möjlighet att villkora bygglov med en anläggning för klimatanpassning utökas

***Betänkandets** föreslår möjligheten att i en detaljplan villkora att lov eller startbesked endast får ges efter att en viss anläggning har kommit till stånd, utökas på så sätt att villkor även kan avse en anläggning för skydd eller säkerhet.*

Synpunkt Det är positivt att klimatanpassningsåtgärder kan villkoras genom krav vid lov och startbesked för genomförande av en detaljplan. Skydden som villkoras med ny lagstiftning avser både tillfällig havsöversvämning och skyfall och kan då med fördel benämnas klimatanpassningsanläggning i lagtexten. Förslaget har särskilt stor betydelse för exploatering som kräver skyddsåtgärder i form av gemensamhetsanläggning där flera fastighetsägare berörs och som idag saknar stöd i lagstiftning.

Kommunen ska ändra eller upphäva detaljplaner som medför stora risker

***Betänkandet** föreslår att om det i en detaljplan vars genomförandetid gått ut finns kvartersmark som inte har bebyggts på ett sätt som i huvudsak följer av planen, och det finns en betydande risk för skador om marken bebyggs enligt planen och risken är en följd av klimatrelaterade översvämningar, ras, skred eller erosion, ska en kommun ändra eller upphäva detaljplanen i den delen. Kravet på att ändra eller upphäva en detaljplan ska tillämpas efter en övergångstid.*

Synpunkt Det finns ett stort värde i att gällande detaljplaner för exploatering är uppdaterade utifrån aktuella behov och aktuell lagstiftning. Kommunen ser dock svårigheter med förslaget att reglera i lagstiftning att kommuner är tvingande att upphäva detaljplaner som är olämpliga utifrån dagens klimatrisker. Att släcka ut detaljplaner med gällande byggrätt medför svårigheter avseende likabehandlingsprincipen som är en viktig grund i kommunal verksamhet. Hur ser avvägningarna ut för att släcka ut byggrätter alternativt föreslå markanspråk för skydd? Det är stora ekonomiska värden i icke använda byggrätter inom klimatutsatta kustnära områden. Utsläckning av byggrätter måste göras på ett tydligt och rättssäkert sätt för att minimera att ärenden ska prövas i högsta instans och kräva stora resurser. En svårighet med utsläckning av byggrätter är också resursbrist på kommunal nivå, att prioritera utsläckning av byggrätter i en verksamhet som kräver tydliga prioriteringar i de flesta kommuner blir problematiskt inte minst då finansiering för uppgiften saknas.

Kommunen ska tillhandahålla underlag när en fastighetsägare vill vidta åtgärder

***Betänkandet** föreslår att Byggnadsnämnden ska, på begäran av den som avser att vidta en åtgärd för att förebygga eller minska risken för skada som kan följa av översvämning, ras, skred eller erosion, tillhandahålla ett skriftligt underlag om en sådan risk.*

Synpunkt Det är positivt om det efterfrågande underlaget avser samma underlag och ställningstaganden som enligt lag redan ska framgå av översiktsplanen. Om lagförslaget ska realiseras så behöver det tydligt beskrivas vad som avses med

underlag och utifrån vilken syn på klimatrelaterade risker som detta underlag ska utformas för att anses vara tillräckligt.

Synpunkter utöver PBL och MB

Ett utökat statligt ansvar för skydd när havet stiger

Betänkandet föreslår uppdrag och direktiv rörande havsnivåhöjningar, att tydliggöra statens roll och prioriteringar i utbyggnaden av kustskydd – en beredningsprocess i två steg.

Betänkandet föreslår att riksintressemyndigheterna får i uppdrag att värdera hur riksintressen längs kusten påverkas av stigande havsnivåer.

Betänkandet föreslår att en parlamentarisk kommitté får i uppdrag att lämna förslag på villkor för statliga bidrag till kustskydd som anläggs längs andra kuststräckor än de som staten bör ta ansvar för.

Synpunkt Det är positivt att staten allmänt tar ett större ansvar för klimatanpassningsåtgärder samt bidrar med statlig finansiering till dessa då förslaget belyser ett stort behov. Det bör vara en förutsättning att arbetet görs i dialog med kommuner och baserat på lokala behov. Det är viktigt att multifunktionalitet beaktas och att ett brett förhållningssätt till skydd tillämpas, t ex med lösningar som även tar hänsyn till erosion. Det är viktigt att förstå att hårda skydd inte alltid är en möjlig eller önskvärd lösning utan att skyddet behöver utformas integrerat i bebyggelse och naturmiljö i sådan utsträckning som det är möjligt. Det är också viktigt med ett sammanhängande skydd i motsats till enstaka punktinsatser.

Föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper

Betänkandet föreslår att Folkhälsomyndigheten ska få en rätt att utfärda föreskrifter om högsta tillåtna inomhustemperatur i behovsbedömda boenden för äldre och funktionshindrade.

Synpunkt Det är positivt att förslaget uppmärksammar hälsoriskerna förknippade med värmeböljor i behovsbedömda boenden för äldre och funktionshindrade. Den föreslagna föreskriften måste dock förtydligas för att kunna tillämpas effektivt. Föreskriften måste förtydliga om den ska appliceras retroaktivt på redan existerande boenden, eller endast vid nybyggnation. Förslaget bör även poängtera hur åtgärder som bidrar till att sänka inomhustemperaturer inte samtidigt bör bidra till klimatförändringarna ytterligare genom ökade energiförbrukning, tex om ett boende installerar luftkonditionering utan att tillämpa energieffektiviseringsåtgärder. I Kristianstads kommun bedöms ett stort antal nya

system behöva installeras på grund av föreskriften och en ökning av luftkonditionering i denna utsträckning riskerar att försvåra kommunens klimat- och energieffektiviseringsmål.

Öppna dagvattenanordningar ska omfattas av ledningsrättslagen.

***Betänkandet** föreslår att ledningsrätt ska kunna ges även för öppna delar av det allmänna dagvattennätet för att underlätta förvaltningen av allmänna va-anläggningar och att göra valet mellan öppna och rörförlagda dagvattenlösningar oberoende av på vilken grund marktillträde kan erhållas.*

Synpunkt Det är positivt att även diken för bortledning av dagvatten kan få ledningsrätt. Det vore önskvärt att det förtydligas om det endast är bortledning det handlar om eller även fördröjning.

Tillfälligt marktillträde för att skydda eller återställa väg och järnväg.

***Betänkandet** föreslår att länsstyrelsen ska kunna ge tidsbegränsade tillstånd för att göra undersökningar och undanröja risker för t.ex. ras och översvämningar. Länsstyrelsen ska dessutom kunna ge ett sådant tidsbegränsat tillstånd om det behövs för att kunna återställa en väg eller järnväg som skadats så svårt av t.ex. skred att återställningsarbetena måste ske delvis utanför det fastställda planområdet.*

Synpunkt Det är positivt med möjlighet till tidsbegränsade tillstånd för att kunna skydda eller återställa väg och järnväg. Det är önskvärt med tydliga regler eller t.ex. en schablonformel för ersättningsfrågor.

Dagvattensystemets kapacitet ska regleras i lag.

***Betänkandet** föreslår att det ska framgå direkt av vattentjänstlagen vad som krävs av en allmän dagvattenanläggning för att tillgodose skäliga anspråk på säkerhet.*

Synpunkt Det vore positivt att sätta en gräns om 10-års regn men förtydligande kring följande frågor önskas: vilken klimatfaktor som ska gälla, huruvida lagen ska gälla retroaktivt och vilken nederbördsdata som ska ligga till grund.

Va-huvudmannen ska lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet.

***Betänkandet** föreslår en ändring i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (vattentjänstlagen) som innebär att va-huvudmannen ska vara skyldig att lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet i anslutning till den aktuella fastigheten, för att de fastighetsägare som vill minska risken för skador genom förebyggande åtgärder ska få bättre förutsättningar att bedöma vilka effekter olika lösningar ger.*

Synpunkt Det är positivt att lagförslaget ämnar ge bättre förutsättningar åt fastighetsägare som avser att vidta en åtgärd för att förebygga eller minska risken

för skada på sin fastighet till följd av översvämningar, vilket uppgifter om dagvattenssystemets kapacitet kan bidra till. Dock bör det tydligt framgå vilken typ av uppgifter som underlaget ska utgå ifrån samt vilket ansvar som va-huvudmannen har om en översvämning trots allt sker.

Relaterat till förslaget om att dagvattenssystemets kapacitet ska regleras i lag, bör det även förtydligas vad konsekvenserna av ett underdimensionerat eller generöst dimensionerat dagvattenssystem innebär för fastighetsägaren. Till exempel, vad fastighetsägaren kan begära från kommunen om dagvattenssystemet inte klarar kravet om klimatkompenserat 10-års regn, alternativt om fastighetsägaren har rätt att släppa mer vatten om systemet är byggt för att kunna hantera mer än ett klimatkompenserat 10-års regn.

En modell för fastighetsägares medfinansiering av kommunala klimatanpassningsåtgärder.

***Betänkandet** föreslår en modell för att fördela kostnader mellan en kommun och de fastighetsägare som får en nytta av en kommunal klimatanpassningsåtgärd. Modellen har formen av en ny lag. Den nya lagen ger kommuner som genomför en klimatanpassningsåtgärd för att skydda en angelägenhet av allmänt intresse en möjlighet att ta ut en avgift av de fastighetsägare som har en nytta av åtgärden.*

Synpunkt Det är positivt att skapa förutsättningar för att fastighetsägare kan medfinansiera kommunala klimatanpassningsåtgärder. Det finns en svårighet i att begära in betalning för att klimatåtgärder ska implementeras, vilket kan komma att skapa konflikter mellan fastighetsägare och kommuner. Det kan dessutom försvåra processen att implementera åtgärder om långa rättsprocesser behövs för att förtydliga ansvar och ersättningsnivå. En modell där alla fastighetsägare i ett klimatutsatt område betalar en årlig avgift skulle underlätta detta problem och är ett alternativ som borde beaktas i förslaget. En önskan är ett förtydligande kring vad som anses vara kommunens bidrag till klimatrisker.

Allmänna synpunkter

Utredningen innehåller flera förenklingar för kommunernas arbete med klimatanpassning i detaljplaner och översiktsplaner, dock finns det en risk att dessa inte blir enhetliga mellan kommuner och att länsstyrelsen kan göra en annan bedömning vilket leder till utdragna och mer betungande processer. Förslag eller förtydliganden för att undvika sådana situationer efterfrågas.

Det är positivt med förslaget om internationellt samarbete runt Östersjön för klimatanpassning ska främjas, men anser att förslaget att "regeringen bör undersöka möjligheten att anlägga en skyddsvall som avskär Östersjön från världshaven och

därmed även skyddar alla länder kring Östersjön från översvämningsrisker från havet.” är ogrundat.

I många fall är inte hårda skydd en möjlig eller önskvärd lösning och det är viktigt att det framgår tydligt att utredningens förslag omfamnar både hårda och mer naturbaserade lösningar. Barriärer kan i vissa fall orsaka större risk för erosion och ras. Det är av stor vikt att perspektivet breddas och att helheten beaktas. Detta är särskilt relevant för förslagen som rör finansiering. Kristianstads kommun har bedömt att hårda skydd riskerar kraftigt förvärra erosionsproblematiken längs kusten och därför söker kommunen tillstånd för mjuka åtgärder och strandfodring. I förslagen nämns begreppet betydande risk och det är problematiskt att det saknas nationella riktlinjer för vad som menas.

I den nationella klimatanpassningsstrategin anges tio principer som ska vägleda angående förhållningssätt till klimatanpassningsarbetet. Dessa är: hållbar utveckling, ömsesidigt stödjande insatser för minskad klimatpåverkan och anpassning, vetenskaplig grund, försiktighetsprincipen, integrering av klimatanpassningsåtgärder, flexibilitet, hantering av osäkerhet, hantering av risk, tidsperspektiv, samt transparens. Dessa nämns inte alls i utredningen men borde vara vägledande för MSB, Boverket samt den parlamentariska kommittén för att minimera risken för felanpassning när kustskydd utformas.